

Poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten huomioiminen Kuusamon Maaningan tuulivoimahankkeessa

Maaningan tuulivoimahanke sijoittuu yksityisten omistamille maille eikä sijaitse poronhoitolain 2 §:n mukaisesti erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Hankkeen toteuttamisessa tulee huomioida valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) eli ”pyrkä turvaamaan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset siten, ettei hanke merkittävästi heikennä porotalouden harjoittamista alueella”, jota maakuntakaavavalmistelukin edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on muun ohella otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Pykälän 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muullekaan oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Porotalouden kannalta tulee vastaavasti huolehtia tuulivoima-alueen suunnittelussa ja toteutuksessa siitä, ettei poroille aiheuteta kohtuuttomia estevaikutuksia. Hankkeen toteuttaminen voi aiheuttaa porotaloudelle haittoja myös mm. poroliikenneonnettomuuksien muodossa sekä karkottaa poroja niiden luontaisilta alueilta, muuttaa laidunkiertoa ja vaikeuttaa poronhoitotyötä hankkeen vaikutusalueella. Haittoja voidaan lieventää rakentamalla esimerkiksi siltoja ja luiskoja ojiin.

Maaningan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa on selvitetty kattavasti porotalouden tilaa ja hankkeen vaikutuksia porotalouteen. Paliskunnassa poronostajia on 61 ja suurin sallittu eloporomäärä on 1 900. Porotiheys on keskimäärin 2 poroa paliskunnan alueen maaneliökilometriä kohden. Paliskunnan laidunnettava maa-alue on 94 800 ha. Hankkeen kaava-alue on 3871 ha ja viimeisimmällä 54 voimalan sijoittelulla sekä YVA-menettelyssä arvioidulla menetelmällä eli 500 metrin ”bufferilla” laskettuna voimaloiden hallitsema alue olisi 1943 ha. Näin laskettuna hankkeen vaikutuksesta porojen laidunala pienenesi n. 2,1 prosenttia. Tuulivoimaloiden, uusien teiden ja sähköasemien todellisuudessa tarvitsema maa-ala, jota muokataan, on kuitenkin noin 60–70 hehtaaria, joka on n. 1,6–1,8 prosenttia kaava-alueesta ja 0,06–0,07 prosenttia paliskunnan laidunnettavasta maa-alueesta. Laskennassa on arvioitu tuulivoimalan vaatiman maa-alan olevan 0,5 ha / tuulivoimala.

Tuulivoimahankkeen ja porotalouden yhteensovittamiseksi on järjestetty kolme tapaamista Tolvan paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen kanssa huhti-, touko- ja syyskuussa 2017. Tapaamisissa on käsitelty mm. porojen vasomisalueita ja liikkumisen painottumista paliskunnan alueella liittyen

historiaan ja petojen esiintymiseen. Paliskunnan kanssa on yhteistyössä laadittu useita karttatar-kasteluja porojen liikkeistä, josta käy ilmi, että porot ovat talvella noin 4 kuukautta tarhoissa. Porojen sijaintitiedoissa näkyy mm. porojen luontainen laidunkierto sekä se, että Maaninkavaaran länsipuolelta on teurastettu poroja (hävitetty porokarja) tarkastelujakson loppupuolella. Teurastettuja poroja oli noin 270 yksilöä ja teurastusten syynä on ollut porojen sijoittuminen kyliin ja niiden viljelyksille. Paliskunta on myös systemaattisesti siirtänyt poroja pois kylien ja viljelysten läheisyydestä hankealueelle ja sen ympäristöön, joka oli hankkeen suurimmalle maanomistajalle neuvotteluissa uusi tieto. Porojen systemaattinen siirtäminen lännestä ja siirtyminen pois etelään Kemijärventien koillispuolelta on johtanut siihen, että tuulivoimahankkeen lähialue on yksi paliskunnan tärkeimmistä kesälaidunalueista.

Paliskunnan osakkaat ovat ilmaisseet huolensa hankkeen vaikutuksista porotalouden harjoittamiseen ja suhtautuvat siihen sen vuoksi kielteisesti. Keskustelua on käyty mm. tuulivoiman meluvai-
kutuksista sekä mahdollisista rakentamisaikaisista vaikutuksista, kuten tiestön käytöstä ja hanke-
alueen rauhallisuudesta. Huhtikuun tapaamisessa nousi esiin kylien ja erityisesti Vääräjärven kylän
viljelysten suojaaminen porovahingoilta, jos porot hankkeen toteutuessa liikkuisivat enenemissä
määrin kyliin päin.

Vaikutusten seurantasuunnitelma ja kompensatio

EPV Tuulivoima Oy on hankkinut GPS-pantoja paliskunnalle keväällä 2016 ja 2017 yhteensä 26 kappaletta. Pannat lähettävät tiedon niitä kantavien porojen ja siis myös ao. tokkien sijainnista ker-
ran vuorokaudessa. Seuranta on nyt sovittu viideksi vuoden ja yhtiö on esittänyt sen jatkuvan aina-
kin viisi vuotta sen jälkeen, kun tuulivoimalat on rakennettu. Tavoitteena on ylläpitää 26 pantaa
koko seurannan ajan. Lisäksi seurantaa tehtäisiin käytännön hoitotyössä eli paliskunta havainnoisi
porojen käyttäytymistä rakentamisen aikana ja voimaloiden toiminnan aikana tuulivoimala-alueella
sekä sen läheisyydessä rykimä- ja vasomisalueilla. Havainnointia tulisi tehdä myös tuulivoimala-
alueen rakenteiden käyttökelpoisuuden osalta. Lisäksi seurattaisiin rakentamisvaiheen ja voimaloi-
den toimintavaiheen aiheuttamaa vuosittaista lisätyötarvetta. Pantaseurannan tulokset ja paliskun-
nan kokoamat tiedot koottaisiin yhteen raporteiksi, jotka sisältävät ajan ennen rakentamista, raken-
tamisajan sekä tuulipuiston toiminnan ajan.

EPV Tuulivoima on esittänyt, että on valmis systemaattisen seurannan perusteella haittojen kom-
pensointiin yksityisoikeudellisella sopimuksella. Paliskunnan kanssa on keskusteltu kompensaa-

tiokeinoista ja haittojen todentamisesta seurannalla. Mahdolliset kompensatiomenetelmät voivat olla esimerkiksi rakenteiden kustantamista, laidunmenetysten korvaamista tai poronhoidolle aiheuttuvia lisätöiden korvaamista vuosittaisella kertakorvauksella. Sopimusta tulisi voida tarkistaa, mikäli tuulivoimalat aiheuttavat ennalta arvaamatonta haittaa tai vahinkoa.

Johtopäätökset

Yleiskaavan suunnittelussa huomioidaan MRL:n sisältövaatimukset sekä VAT:it. Tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on siis turvattava porotalouden harjoittamisen tarpeet VAT:in edellyttämällä tavalla. Yleiskaavassa annettu yleismääräys turvaa alueen poronhoidon toimintaedellytykset. Porotalouden harjoittamisen edellytykset voivat olla esimerkiksi siirrettäviä aitoja, voimajohdon ja teiden yksityiskohtaisia ratkaisuja samalla varmistuen, ettei poroille aiheuteta kohtuuttomia estevaikutuksia. Tuulivoimahankkeen yleiskaava-alue on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M-1), jolla porotaloutta voidaan harjoittaa. Huomioimalla paliskunnan koko ja hankkeen aiheuttama laidunalan pieneneminen, yleiskaavaan tulevat poronhoitoa koskevat määräykset sekä se, että alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tullaan tarkastelemaan tarkemmin porotalouden etujen turvaaminen, hankkeen yleiskaavan toteutumisen ei olettaisi katsoa aiheuttavan paliskunnan poronhoidolle poronhoitolain 2§:n mukaisesti huomattavaa haittaa (vrt. KHO 3829/2016). Hankkeen mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämisestä on keskusteltu Tolvan paliskunnan kanssa sekä yhtiö on toimittanut 12.9.2017 paliskunnalle käsiteltäväksi esityksen porotaloudelle mahdollisten haittojen kompensatiosta. Jos paliskunnan kanssa yhteisesti sovitut haittojen lieventämis- ja kompensatiotoimet toteutetaan, hankkeen ei arvioida aiheuttavan sellaisia haitallisia vaikutuksia poronhoitoon, jotka estäisivät tuulivoimahankkeen toteuttamisen.